

УДК 377.091.3.

**ВИКОРИСТАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ
У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ
КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ-АГРАРНИКІВ:
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ АСПЕКТ**

кандидат педагогічних наук, Герлянд Т. М.

Інститут професійно-технічної освіти, Україна, Київ

Обґрунтовано основні специфічні особливості експериментального дослідження з використанням міжпредметних зв'язків у процесі загальноосвітньої підготовки, яка здійснюється у закладах професійно-технічної освіти аграрного профілю. Окреслено функції, шляхи їх використання, що впливають на відбір і структуру навчального матеріалу предметів загальноосвітнього циклу, посилюють системність знань учнів, активізують методи навчання, орієнтують викладача на застосування комплексних форм організації навчання, забезпечуючи єдність навчально-виховного процесу та на якісно новому рівні вирішувати завдання навчання учнів. Доведено, що використання цих зв'язків сприяє комплексному баченню і вирішенню складних проблем навчальної діяльності. Саме тому міжпредметні зв'язки є важливою умовою і результатом компетентнісного підходу в навчальній діяльності.

Ключові слова: загальноосвітня підготовка, міжпредметні зв'язки, навчання, професійно-технічні навчальні заклади, технології.

кандидат педагогических наук, Герлянд Т. Н. Использование межпредметных связей в общеобразовательной подготовке будущих квалифицированных рабочих-аграриев: экспериментальный аспект / Институт профессионально-технического образования, Украина, Киев

Обоснованы основные специфические особенности экспериментального исследования с использованием межпредметных связей в процессе общеобразовательной подготовки, которая осуществляется в учреждениях профессионально-технического образования аграрного профиля. Определены функции, пути их использования, влияющие на отбор и структуру учебного материала предметов общеобразовательного цикла, которые усиливают системность знаний учащихся, активизируют методы обучения, ориентируют преподавателя на применение комплексных форм организации обучения, обеспечивая единство учебно-воспитательного процесса на качественно новом уровне и решение задач обучения учащихся. Доказано, что использование этих связей способствует комплексному видению и

решению сложных проблем учебной деятельности. Именно поэтому межпредметные связи являются важным условием и результатом компетентного подхода в учебной деятельности.

Ключевые слова: общеобразовательная подготовка, межпредметные связи, обучение, профессионально-технические учебные заведения, технологии.

PhD in Pedagogical Sciences, T. Gerliand Use of inter-subject communications in the general education of future skilled agricultural workers: the experimental aspect / Institute Professional Education and Training, Ukraine, Kyiv

The main peculiarities of experimental research using interdisciplinary connections in the process of general education are substantiated, which is carried out in the institutions of vocational and technical education of the agrarian profile. The functions and ways of their use that influence the selection and structure of the educational material of the general educational cycle subjects are determined, they increase the systemic knowledge of the students, activate the teaching methods, orientate the teacher towards the application of complex forms of organization of training, ensuring the unity of the educational and educational process, on the qualitatively new level, the tasks of teaching are solved pupils. It is proved that the use of these links contributes to a comprehensive vision, approach and solving complex educational problems. That is why inter-subject communications are an important condition and result of a competent approach in educational activity.

Key words: general education, interpersonal relations, training, vocational educational institutions, technologies.

Вступ. За сучасних умов базисом для підготовки майбутнього кваліфікованого робітника є загальноосвітні дисципліни, а реалізація вимог професійної спрямованості при їх вивченні особливо актуальна. Основними завданнями загальноосвітнього процесу, здійснюваного у професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ), є формування креативності, вміння працювати у команді, проектного мислення, аналітичних здібностей, різних видів компетентностей, здатності до самонавчання, що забезпечують успішність особистісного, професійного та майбутнього кар'єрного зростання молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати аналізу наукової літератури з проблеми підготовки майбутнього кваліфікованого робітника свідчать, що останнім часом особливого значення набуває осмислення: філософських засад сучасної освіти (В. Андрущенко, Б. Базалук, І. Зязюн, В. Кремень, В. Курило та ін.); теоретичних основ безперервної професійної освіти (С. Батишев, А. Гуржій, В. Луговий, Н. Ничкало, В. Орлов, Л. Пуховська,

В. Радкевич, В. Ягупов та ін.); принципів гуманізації та інтеграції професійної освіти (С. Гессен, С. Гончаренко, Р. Гуревич, Н. Костриця та ін.); компетентнісного підходу до проектування змісту і технологій навчання (В. Болотов, Н. Дорошенко, Є. Зеєр, І. Зимня, О. Овчарук, Дж. Равен, О. Савченко, В. Свистун, О. Спірін та ін.); методичних засад інноваційної діяльності педагогів (М. Артюшина, М. Михнюк, Л. Петренко, Г. Романова, М. Теловата та ін.).

Метою статті є обґрунтування специфіки використання міжпредметних зв'язків у загальноосвітній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників-аграрників.

Виклад основного матеріалу статті. Для реалізації міжпредметних зв'язків (МПЗ) необхідно виділити у загальноосвітній підготовці їх основні функції, а саме:

– *методологічну* – сприяє відображенню в навчанні певної методології, яка розвивається по лінії інтеграції ідей та методів з позицій системного підходу до пізнання природи явищ;

– *освітню* – полягає в тому, що з її допомогою викладач формує такі якості знань учнів, як системність, глибина, усвідомленість. МПЗ при цьому виступають як засіб розвитку наукових понять, сприяють засвоєнню зв'язків між ними;

– *розвивальну* – визначається системним і творчим мисленням учнів у формуванні їх пізнавальної активності, самостійності та інтересу до пізнання природи. МПЗ допомагають подолати предметну інертність мислення і розширюють кругозір учнів;

– *виховну* – виражена у сприянні виховання учнів у навчальному процесі. Викладач, спираючись на МПЗ з іншими предметами, реалізує комплексний підхід до виховання, підвищуючи виховну та професійну спрямованість загальноосвітньої підготовки;

– *конструктивну* – полягає в тому, що з її допомогою викладач удосконалює зміст матеріалу, методи і форми організації навчання.

Реалізація МПЗ вимагає спільного планування викладачами предметів і комплексних форм навчальної та позакласної роботи. Таким чином, – це сучасний принцип, який впливає на відбір і структуру навчального матеріалу цілого ряду предметів, посилюючи системність знань учнів, активізуючи методи навчання, орієнтуючи на застосування комплексних форм організації навчання, забезпечуючи єдність навчально-виховного процесу в професійно-технічних навчальних закладах [1, с. 263].

Значення МПЗ у загальноосвітній підготовці: вони стимулюють інтерес учнів до занять; зміцнюють інтерес до предмета; поглиблюють цей інтерес до вивчення зв'язків між знаннями із суміжних галузей наук; змінюють пізнавальні вміння.

Як показує практика, реальний спосіб професійно спрямованого проведення занять не отримує широкого поширення у ПТНЗ. На

заняттях, наприклад, з інформатики, формується системне сприйняття світу, розуміння єдиних інформаційних зв'язків різноманітних природних і соціальних явищ, розвивається системне мислення [2, с. 100]. Навчальний процес розкривається як процес отримання та обробки інформації. Аналізуючи тематичне планування всіх предметів викладання загальноосвітніх дисциплін у ПТНЗ, ми виявили матеріал, який можна використовувати для закріплення на уроках інформатики. Наприклад, пов'язати інформатику з творами, які вивчатимуть у цей час на заняттях з української літератури, із завданнями з математики, продумати проведення віртуальних екскурсій, широко використовувати домашні завдання з урахуванням МПЗ, у тому числі проблемного та проектного характеру. Виконавши аналіз підручників та збірників дидактичних матеріалів, треба обрати необхідні для підтримки навчального процесу з інформатики вправи і визначити порядок їх використання, вивчити всі програмні засоби, які є в наявності у ПТНЗ, розподілити їх для використання на різних заняттях залежно від програмного матеріалу з урахуванням МПЗ, ознайомитися із сайтами творчих викладачів, курсів підвищення кваліфікації та ін., де можна оглядати матеріали (презентації) для використання на заняттях, в тому числі з урахуванням МПЗ, інтегрованих уроків тощо [3, с. 120; 4].

Зміст і обсяг матеріалу з міжпредметних зв'язків у загальноосвітньому курсі ПТНЗ визначається шкільною навчальною програмою. Важливим етапом, що визначає успішність здійснення МПЗ, є попередня підготовка викладача. Вона включає аналіз шкільних підручників і методичної літератури з метою встановлення рівня відображення в них вимог програми. Для полегшення праці з відбору потрібного матеріалу по міжпредметних зв'язках рекомендуємо використовувати картки, в які коротко записувати необхідні відомості:

1) у якому підручнику міститься матеріал, що має відношення до конкретної теми (питання, тексту, малюнку);

2) коли даний матеріал вивчається в суміжному предметі;

3) короткий зміст матеріалу суміжного предмета (записують факти, приклади, цифри, закони); який метод або прийом доцільно використовувати при залученні суміжного матеріалу на занятті (нагадування, переказ, порівняння, історичний екскурс, зіставлення, завдання для самостійної роботи, робота з малюнками або графіком, проблемне питання та ін.); в якому навчальному предметі може бути використаний матеріал у майбутньому [5, с. 108].

Висновки. Отже, накопичений таким чином матеріал міжпредметного змісту викладач має право використовувати у своїй роботі, а також і будь-які інші форми планування міжпредметних зв'язків. Важливо, щоб це допомагало йому в роботі, не створюючи

перевантаження учнів. Також коопероване зусилля викладачів різних предметів у формуванні в учнів навичок самоосвіти – це також один з перспективних аспектів реалізації міжпредметних зв'язків.

Література:

1. Герлянд Т. М. Структурні особливості процесу загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників у ПТНЗ аграрного профілю / Т. М. Герлянд // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Випуск 36 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ – Вінниця: ТОВ «Планер», 2014. – С. 261–266.
2. Проектування навчальних програм професійно-технічної освіти на основі потреб галузі і громади: навчально-методичний посібник / О. В. Пащенко, Л. С. Сергєєва, за заг. ред. Л. І. Даниленко. – Київ : Етіс Плюс, 2007. – 164 с.
3. Химинець В. В. Інноваційна освітня діяльність / В. В. Химинець. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. – 364 с.
4. Галуша А. В. Міжпредметні зв'язки як чинник оптимізації процесу навчання [Електронний ресурс] / А. В. Галуша. Режим доступу: <http://intkonf.org/galusha-av-mizhpredmetni-zvyazki-yak-chinnik-optimizatsiyiprotsesu-navchannya/>.
5. Жук Ю. О. Роль засобів навчання у формуванні навчального середовища / Ю. О. Жук // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. – К. : ІЗМН, 1998. – Вип. 22. – С. 106 – 112.

References:

1. Gerliand T. M. Strukturni osoblyvosti protsesu zahal'noosvitn'oyi pidhotovky maybutnikh kvalifikovanykh robitnykiv u PTNZ ahrarnoho profilyu / T.M. Herlyand // Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy: zb. nauk. prats'. – Vypusk 36 / Redkol.: I. A. Zyazyun (holova) ta in. – Kyyiv – Vinnytsya: TOV «Planer», 2014. – S. 261–266.
2. Proektuvannya navchal'nykh prohram profesiyno-tekhnichnoyi osvity na osnovi potreb haluzi i hromady : navchal'no-metodychnyy posibnyk / O. V. Pashchenko, L. S. Serhyeyeva, za zah. red. L. I. Danylenko. – Kyyiv: Etis Plyus, 2007. – 164 s.
3. Khymynets' V. V. Innovatsiyna osvitnya diyal'nist' / V. V. Khymynets'. – Uzhhorod: Informatsiyno-vydavnychyy tsentr ZIPPO, 2007. – 364 s.
4. Halusha A. V. Mizhpredmetni zv"yazky yak chynnyk optyimizatsiyi protsesu navchannya [Elektronnyy resurs] / A. V. Halusha. Rezhym dostupu: <http://intkonf.org/galusha-av-mizhpredmetni-zvyazki-yak-chinnik-optimizatsiyiprotsesu-navchannya/>.

5. Zhuk Yu. O. *Rol' zasobiv navchannya u formuvanni navchal'noho seredovyscha / Yu. O. Zhuk // Novi tekhnolohiyi navchannya: nauk.-metod. zb. – K.: IZMN, 1998. – Vyp. 22. – S. 106 – 112.*